

## 第十一章

### 玉龙

张锡瑛



在史前时期，龙已成为原始社会人们崇拜的对象，对此你不会不信吧！

龙是中华民族精神的象征，它跨越了绵延的历史长河，在中华民族古老的文明中留下了许多神秘而威严的形象，给人以向往、尊严和荣耀，人们把无穷的力量赋予了龙，又把希望和美好的憧憬寄托给龙。

龙究竟产生在何时？它是如何演变的？长久以来是人们争论的许多重大发现，这些问题已经有所了解的可能。现在知道，史前的新石器时代，龙的崇拜已经产生，龙的形象已经在中国各地以不同的形貌出现。

新石器时代晚期，分布在西辽河及燕山南北的红山已有发达的玉器。在玉器中，除了兽首形玉饰那种被有的学者称作猪龙的玉器外，还有一种较大的玉龙。1971年，在内蒙古翁牛特旗三星他拉（也称赛音他拉）红山文化遗址中出土了一件玉龙。时隔十六年以后，1987年10月又在翁牛特旗的广

德公乡黄谷屯一处红山文化遗址中，再次出土了一件与三星他拉玉龙形状相同的玉龙，两件玉龙现都藏于翁牛特旗博物馆。它们的平面形状都像一个“C”字。三星他拉玉龙高26厘米，岫岩玉制成，蜷曲的龙体截面为椭圆形，通身都光素无纹，背上有一长鬣(lie猎)卷起，边缘打磨锐利。龙的头部用简单的棱线雕出眼角上挑的“丹凤眼”型双目。吻部向上噉起，正面有两个对称的圆洞为鼻孔。嘴下鄂底及额头细刻方格网状纹。龙体正中有一小穿孔，以穿绳悬挂。有人实验，若穿绳悬起，龙的首尾呈向下的水平状态，可见孔的位置经过了精密的选择。

对龙的崇拜，不仅红山文化有，在黄河流域，在与红山文化大约同时的仰韶文化也对龙十分尊崇。他们所描绘的龙形象，更接近于今天所描绘的龙。1987年6月，在河南省濮阳县西水坡一处仰韶文化墓地，一座壮年男性墓中，死者的左右用蚌壳精心摆塑了一龙一虎，龙东虎西。长长的龙尾末端散开，四肢有爪，口张开吐长舌，其状威武雄壮。实际上，不仅红山文化、仰韶文化这些新石器时代晚期的遗存有龙的存在，而且造在距今七千多年的新石器时代早期就有了龙的形影。1984年10月，中国社会科学院考古研究所在与红山文化分布区域相当的赤峰市敖汉旗兴隆洼村也找到了龙的踪迹，在这处遗址出土的一件陶尊上有一幅图画，画中绘了三种当时人们崇拜的灵物，其中之一呈猪首蛇身，猪首形象逼真，长长的拱嘴，锐利的獠牙，十分清晰。可见，对龙的崇拜在这个时期已经开始了。

龙的崇拜，与原始社会时期人类的定居以及农业生产密切相关。猪作为家畜饲养，是各农业经济氏族共同的特征，猪的数量是财富和地位的象征，直到今天，太平洋的一些岛居原始民族仍以猪作为嫁资，足见猪与人类生活的密切关系。于是原始人类想象中的龙应该像猪那样给他们财富和兴旺，把龙头描绘为猪首便成为自然不过的事。蛇也是人类

惊畏的动物，它无足却能迅疾地游动，世界上有许多民族把水中游弋翻滚状如雨前的闪电，因而把蛇与雨水相联系的缘故吧。这样，龙的形象就成了猪首蛇身。它象征了农业丰收、财富和氏族的兴旺。

## 题解

龙的崇拜在新石器时代已经产生，而且它的形象在中国各地有不同形貌。猪龙就在西辽河及燕山南北的红山文化所发现的玉器。在1971年及1987年又在内蒙古一处红山文化遗址中另发现的C字形状龙。

龙的崇拜不仅是在红山文化而在黄河流域及仰韶文化也对龙十分尊崇。它与原始社会人类的定居以及农业生产有相当密切的关系。

## 生词解释

生词	拼音	解释
跨越	kuà yuè	เกินความเป็นจริง
绵延	mián yán	ยาวติดต่อกัน
威严	wēi yán	มีอำนาจน่าเกรงขาม
尊严	zūn yán	สูงศักดิ์ เครื่องขรีม
荣耀	róng yào	ทอแสงประกาย
赋予	fù yǔ	ประทานให้ มอบให้
憧憬	tóng jǐng	สิ่งมงายที่ห่างไกล
演变	yǎn biàn	กลายเป็น
争论	zhēng lùn	ถกเถียง
话题	huà tí	หัวข้อเรื่อง

形貌	xíngmào	รูปร่างหน้าตา
蜷曲	juǎnqū	หงิกงอ โกงงอ คดไปคดมา
截面	jiémiàn	หน้าตัด
椭圆形	tuǒyuánxíng	รูปไข่
鬣	liè	หงอน
边缘	biānyuán	ขอบ
梭线	suōxiàn	กระสวยด้าย
崛起	juéqǐ	งอนขึ้น
鄂底	èdǐ	เพดานปากต่ำ
鄂头	ètou	หน้าผาก
尊崇	zūnchóng	นับถือบูชา เทิดทูน
描绘	miáohuì	วาดออกมา
蚌壳	bàngkè	เปลือกหอย
獠牙	liáoyá	เขี้ยว
清晰	qīngxī	ใส ชัดเจน
家畜	jiāchù	สัตว์เลี้ยงในบ้าน
饲养	sīyǎng	เลี้ยงดู ให้อาหาร
嫁资	jiàzī	สินสมรส
敬畏	jìngwèi	กราบไหว้ด้วยความเกรงกลัว
迅疾	xùnjí	โรคระบาด
兴旺	xīngwàng	เจริญรุ่งเรือง

## 艺术考古词汇

崇拜的对象	= สิ่งที่เคารพบูชา
新石器时代	= สมัยหินใหม่
平面形状	= รูปทรงด้านระนาบ
光素无纹	= ขาวโพลน (เรียบ) ไม่มีลาย
打磨锐利	= ตีขัดฉูดฉาดแหลมคม

方格网状纹	= ลายตาข่าย
穿绳悬挂	= ห้อยด้วยเชือกแล้วแขวน
精心摆塑	= ตั้งใจวางเรียงให้เกิดเป็นรูปร่าง
末端散开	= หางแผ่ออก
四肢有爪	= ขาทั้งสี่มีเล็บ
威武雄壮	= สง่างามน่าเกรงขาม
龙的形影	= ภาพลักษณ์ของมังกร
形象逼真	= รูปร่างท่าทางเหมือนจริง
家畜饲养	= สัตว์เลี้ยงในบ้าน

## 问答题

1. 龙产生在何时，它和中华古代居民有何关系？
2. 红山文化的猪龙是怎么样，它和中国人民的吉祥观念有何相关？
3. C 形状的龙发现于何处，现在收藏在哪儿？
4. 1987年6月考古学家所发现了些什么，当时人们的崇拜对象是什么？

## 练习

### 1) 造句

成为 =

究竟 =

演变 =

已经 =

分布 =

不仅 =

其中 =

- 2) 写出你所知道的玉龙。
- 3) 写出文章中重要内容。

## 艺术考古知识

### 新石器时代

新石器时代是人类文化的发展一个阶段。这时人类会使用磨制石器、生产农业、畜牧业、发明制陶和丝织。人类由依赖自然的采集渔猎经济进入以及改造自然的生产经济，同时已过永久的定居生活。

其时代约开始于公元前8000年。

### 蟠螭纹

蟠螭纹是中国古代青铜器纹饰。在春秋战国时期蟠螭纹很盛行。蟠螭的一般形状是卷尾、张口、蟠曲，它是中国传说中的一种没有角的龙。

### 饕餮纹

饕餮纹是中国古代装饰纹样，是图案化的兽面，所以亦称为“兽面纹”。这种图案象征古代传说中贪食的凶兽。其

纹主要见于青铜器。在商朝到西周,多当作器体上的主题纹饰,而西周后期多用于装饰器耳或器足。

## 艺术考古欣赏

1971年在内蒙古翁牛特旗的三星它拉出土的玉龙和1987年又在内蒙古翁牛特旗的广德公乡黄谷屯再次有一件相同的玉龙被发现而使到考古学家对龙产生了兴趣。研究出史前人们对龙的崇拜。请你把玉龙的形态描绘一下吧!







## บทแปลบทที่ 11

### หยกมังกร

#### จาง ซี อิง

ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ มังกรได้กลายเป็นสิ่งซึ่งผู้คนกราบไหว้บูชาของสังคมสมัยดึกดำบรรพ์ จากเรื่องดังกล่าวคุณคงไม่เชื่อไม่ได้แล้วละ

มังกรคือสัญลักษณ์แห่งชนชาติจีน มันข้ามแม่น้ำฉางเจียงที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน แล้วมาเหลือร่องรอยอย่างมากมายในภาพลักษณ์แห่งความยิ่งใหญ่ไว้ในชนชาติจีนที่มีวัฒนธรรมเจริญรุ่งเรืองในสมัยโบราณ เหลือไว้ให้คนคิด ทั้งความน่าเกรงขามและความหรรษา ผู้คนได้นำพลังที่ประมาณค่าไม่ได้ไปมอบไว้ให้แก่มังกร ทั้งยังนำเอาความหวังและอนาคตในอุดมคติอันสวยงามไปฝากไว้ที่มังกรอีก

ที่แท้มังกรเริ่มมีขึ้นในสมัยใด รูปร่างของมันกลายเป็นได้อย่างไร หัวข้อที่ผู้คนทั้งหลายได้อภิปรายถกเถียงกันอย่างกว้างขวางมาเป็นเวลานานนั้น จบจนกระทั่งบัดนี้ เนื่องจากมีการค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีอย่างมากมาย ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จึงดูเหมือนว่าสามารถจะแก้ไขได้แล้ว บัดนี้เรารู้แล้วว่า สมัยหินใหม่ของก่อนประวัติศาสตร์นั้น ได้มีการกราบไหว้บูชามังกรแล้ว รูปแบบของมังกรได้ปรากฏออกมาเป็นรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่เหมือนกันในแต่ละที่ของประเทศจีน

ในปลายสมัยหินใหม่มีการผลิตเครื่องหยกอย่างมากมายในวัฒนธรรมหงชาน กระจายอยู่ทางตะวันตกของแม่น้ำเหลืองและทางใต้ทางเหนือของภูเขาเอียนชาน ในบรรดาเครื่องหยกเหล่านั้นนอกจากเครื่องประดับหยกรูปหัวสัตว์ที่ได้รับขนานนามจากนักวิชาการว่ามังกรหมูแล้ว ยังมีหยกที่มีขนาดใหญ่กว่าอีกแบบหนึ่ง ซึ่งได้ค้นพบจากแหล่งโบราณสถาน วัฒนธรรมหงชานที่เวิงหนิวเทอฉีชานชิงทาลา (อีกชื่อหนึ่งว่า ไล่อินทาลา) ที่มอโกเลียในปีค.ศ. 1971 จากนั้นต่อมาเป็นเวลา 16 ปี ในปี ค.ศ.1987 เดือน 10 ที่ในแหล่งโบราณสถานวัฒนธรรมหงชาน แห่งหนึ่งที่เวิงหนิวเทอฉีของกวางเต๋อหงเซียงหวงฟู่ตุน ได้ค้นพบหยกมังกรที่มีลักษณะเดียวกับที่พบหยกมังกรที่ชานชิงทาลาหยกมังกรทั้ง 2 ชิ้นนี้ต่างได้เก็บไว้ในที่พิพิธภัณฑสถานที่เวิงหนิวเทอฉี หยกทั้ง 2 ชิ้นมีรูปแบบของรูปร่างคล้ายรูปตัว C หยกมังกรจากชานชิงทาลาสูง 26 เซนติเมตร ทำจากหินหยกของอำเภอู๋เฉียน ส่วนโค้งงอของตัวมังกรด้านหน้าตัดเป็นรูปไข่ ตลอดทั้งตัวมังกรเป็นมันเรียบไม่มีลาย ที่สันหลังมีหงอนโค้งงอขึ้น ขอบมีการตีขีดจนคม ส่วนหัวของมังกรใช้เส้นเหมือนกระสวยด้ายแบบง่าย ๆ สลักเป็นรูปมูม ตาทั้งสองชิ้นที่เรียกว่า “ตานกหงส์สีแดง” ส่วนริมฝีปากงอนขึ้น ด้านตรงมีรูจุมุกเป็นรูกลม ๆ เหมือนกัน 2 ข้าง คางได้ปากและส่วนหน้าผากสลักเป็นลายตาข่ายสี่เหลี่ยมละเอียด ตรงส่วนกลางของตัวมังกรมีรูเล็ก ๆ สามารถร้อยได้ สำหรับใช้เชือกร้อยแขวนไว้ มี

คนลองทดลองดูหากร้อยด้ายแล้วแขวนหัวมังกรและหางมังกรอยู่ในระดับเดียวกัน จะเห็นว่าการเลือกบริเวณที่เจาะรูนั้นจะต้องผ่านการคัดเลือกมาอย่างดีแล้ว

สำหรับการกราบหัวมังกร ไม่เพียงแต่จะปรากฏในวัฒนธรรมหงชานเท่านั้นที่ลุ่มแม่น้ำหวงเหอ และในวัฒนธรรมยางเซา ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นสมัยเดียวกับวัฒนธรรมหงชานก็นับถือมังกรมากเช่นกัน ภาพที่พวกเขาได้เขียนเกี่ยวกับมังกร ยิ่งใกล้เคียงกับมังกรที่วาดกันทุกวันนี้ ปี ค.ศ. 1987 เดือน 6 ได้มีการขุดค้นสุสานชายหนุ่มวัยกลางคนแห่งหนึ่งของวัฒนธรรมยางเซาที่ซีสุ่ยพ้อ อำเภอผู้หยาง มณฑลเหอหนาน ซ้ายขวาของผู้ตายเอาเปลือกหอยมาวางไว้เป็นรูปเสือและมังกร กล่าวคือ มังกรอยู่ทางทิศตะวันออก เสืออยู่ทางทิศตะวันตก หางยาว ๆ ของมังกรทำเป็นรูปคลื่นกระจายออก ขา 4 ขามีเล็บ อ้าปากแลบลิ้นยาวออกมา ท่าทางสง่างามน่าเกรงขามยิ่งนัก

ความจริงแล้วไม่เพียงแต่วัฒนธรรมหงชาน วัฒนธรรมยางเซาซึ่งเป็นวัฒนธรรมช่วงปลายสมัยหินใหม่ จะหลงเหลือร่องรอยของมังกรเท่านั้น แม้แต่ก่อนหน้านี้อีกคือในช่วงสมัยหินใหม่ตอนต้นซึ่งห่างไกลจากปัจจุบันถึง 7 พันกว่าปีนั้นก็ยังมีร่องรอยของมังกรแล้ว ปี ค.ศ. 1984 เดือน 10 หน่วยงานวิจัยทางโบราณคดีของสถาบัน สังคมศาสตร์ของประเทศจีนได้ค้นพบร่องรอยของมังกรที่เขตวัฒนธรรมหงชานที่หมู่บ้านเข้าอันซีซึ่งหลงซุน เมืองซีอึงเฟิง ที่แหล่งโบราณสถานแห่งนี้ได้พบภาพวาดภาพหนึ่งบนดินเผา ในภาพวาดนั้นได้วาดสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ซึ่งคนสมัยนั้นมีกราบหัวบูช ในบรรดาเหล่านั้นจะมีมังกรที่มีหัวเป็นหมูหัวหมูทำเป็นรูปร่างได้คล้ายจริง มีปากยาวยื่นออกมา มีเขี้ยวแหลมคม ทำได้ชัดเจนมากจะเห็นได้ว่าการกราบหัวมังกรได้เริ่มมีขึ้นในสมัยนี้แล้ว

การกราบหัวมังกร ได้มีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นกับการตั้งหลักแหล่งและผลผลิตทางการกสิกรรมของมนุษย์ในสังคมสมัยดึกดำบรรพ์มาก หมูเป็นสัตว์เลี้ยงในบ้าน เป็นสัญลักษณ์ที่มีร่วมกันของสังคมชนชาติที่มีเศรษฐกิจคือการกสิกรรม หมูจำนวนมากน้อยจะเป็นสิ่งกำหนดถึงสถานะภาพและความร่ำรวย นับมาจนถึงปัจจุบันนี้ ชาวเกาะที่อยู่แถบทะเลแปซิฟิกที่อยู่แบบสังคมสมัยดึกดำบรรพ์นั้นก็ใช้หมูเป็นสินสมรส จากนี้ก็เพียงพอที่จะเห็นแล้วว่าหมูมีความสัมพันธ์กับความเป็นอยู่ของมนุษย์มากเพียงใด ดังนั้นในความคิดของผู้คนในสมัยดึกดำบรรพ์นั้น มังกรน่าจะมีลักษณะคล้ายหมู ซึ่งจะได้ให้ความร่ำรวยและความเจริญรุ่งเรืองได้ด้วย ดังนั้นการวาดภาพมังกรมีหัวเป็นหมูจึงได้กลายเป็นเรื่องธรรมดา ภูก็เป็นสัตว์ที่ผู้คนเคารพและกลัว มันไม่มีขาแต่สามารถเลื้อยคลานไปบนพื้นดินได้เร็ว ในโลกมนุษย์นี้มีหลายชนชาติที่กราบหัวงูเป็นเทพ ในนิยายปรัมปราของจีนนั้น มีเรื่องที่ถูกกลายเป็นมังกรมากมาย หรือบางทีอาจจะเป็นเพราะผู้คนเห็นว่างูว่าพลิกตัวไปมาในน้ำดูราวกับฟ้าแลบก่อนฝนตก ดังนั้นจึงได้เป็นสาเหตุให้อาณาและฝนมาผูกความสัมพันธ์กัน ด้วยเหตุนี้รูปร่างของมังกรก็เลยกลายเป็นหัวหมูแต่มีตัวเป็น

ง มันจึงเป็นทั้งสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์แห่งการกสิกรรม ความร่ำรวยและความเจริญรุ่งเรืองของ  
ชนชาติด้วย



## 艺术考古欣赏

1971年在内蒙古翁牛特旗的三星它拉出土的玉龙和1987年又在内蒙古翁牛特旗的广德公乡黄谷屯再次有一件相同的玉龙被发现而使到考古学家对龙产生了兴趣。研究出史前人们对龙的崇拜。请你把玉龙的形态描绘一下吧!

